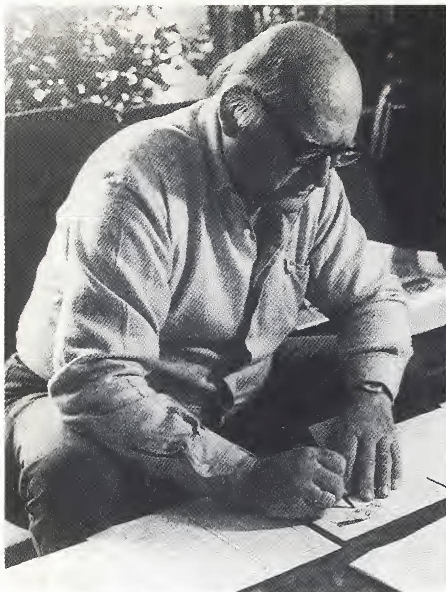

TRSAT I BRANKO FUČIĆ

Nedjelja je, blagdan je sv. Franje Asiškog, 4. listopada 1998. godine. Među nama franjevcima na Trsatu našao se i akademik Branko Fučić. Tako je i došlo do ovog (najavljenog) razgovora s njime.

Razgovarao *fra Matija Koren*

❑ *"Fratrima na Trsatu u čijoj sam crkvi rekao svoje sudbonosno: DA!", napisali ste posvetivši nam svoju knjigu "Terra incognita", u izdanju Kršćanske sadašnjosti, Zagreb 1997. Fratri i Trsat... Vaše uspomene...*

Sjećam se kad sam prvi put s bakom došao na Trsat. Sve je to bilo za mene tako fascinantno. To je bio svet, prvo pejsaž, drugo, legenda sama, koja je onda iz moje dječje perspektive bila više nego uzbudljiva. Onda, moja majka... Trsat i Loreto... prve uspomene moje majke koja je kao djevojčica jedanput išla u Loreto. Loreto, to je bila inscenacija. Na nju je to djelovalo izvanredno, sugestivno. Još je tamo bio kamin, zatim i pepeo od vatre koju je Majka Božja zapalila... Tu su uz Trsat vezane i uspomene iz prvih godina mojega službovanja, kad sam već stanovao na Rijeci.

Ženio sam se u Zagrebu, u matičnom uredu, ali crkveno u crkvi na Trsatu. To su moje intimne i emotivne veze s Trsatom.

❑ *A slikarstvo, freske, Schön na Trsatu?*

Tu je taj Serafin Schön. On je za mene sigurno najpoetičnija partitura slikarska u Hrvatskoj 17. stoljeća. To je takozvani manirizam. Taj čovjek, evo to je baš profesorica Nina Kudiš istraživala i ona ga povezuje s već nekim poznatim kapucinskim imenom. Ja ne ulazim u to, to bi trebalo sjesti i dobro, mislim, na velikim orguljama svirati, imati komparativni materijal, pa da mi to vidimo. On na mene djeluje bez obzira na determinantu šta je on, gdje je on, odakle dolazi. Velika je ta njegova umjetnost po toj svojoj poetičnosti.

Bilo je majstora možda i većih od njega, ali su nas ostavili hladnima. A on je topao, on je angažiran. Meni je jasno da je većina njegovih stvari, kao što su i svi drugi umjetnici njegova vremena radili, nastala po grafikama. Užitak je onako dolaziti do originala da ga vidite i da od njega nešto preuzmete. Zato treba putovati. I danas je problem putovanja, a nekada je to bilo još daleko teže, ali čarobni posrednik je uvijek bila grafika. Jedno veliko djelo se kopira crtežom, crtež se umnožava mehaničkom putem i onda ide prodaja i ono kola po cijelome svijetu i nosi nove i umjetničke ideje. Jedna scena je tako veličanstvena, tako se dogodilo, tako su ljudi to doživljavali.

Prema tome, ja kao slikar preuzimam motiv od nekoga drugoga i samo vjerno pokažem publici kako je to bilo i gdje je to bilo i sve ostale okolnosti. Naše vrijeme ima taj oštar osjećaj o apsolutnom autorstvu. Srednji vijek, pa i barok, on je bio u službi religiozne pobožnosti i potrebe ljudi. Ti su majstori naslikali jednu svetu sliku, ali su se znali i moliti pred njom.

Tada počinje jedan novi odnos prema slici, više protestantski, majstor ne može moliti pred slikom, on se sprda s njom. Pa šta ti je ovo, čemu se klanjaš, pa to je komad platna, drva ili malo boje.

Možda najčarobnija njegova slika nalazi se u vašem refektoru, to je ona "Mistična večera". Ima tu toliko toga. Tu ima ona "Kuhinja svetog Didaka", koji se toliko zanese u molitvu da čak ima levitaciju, da lebdi. On je sav u jednom Božjemu svijetu i on sada kroz to vrijeme ne može kuhati i onda anđeli kuhaju umjesto njega. To je "Kuhinja sv. Didaka". Tu sam sliku vidio, to je u Pradu. To je ta legenda o tom svetom kuharu, bratu laiku komu anđeli pomažu u kuhinji da ručak bude braći gotov na vrijeme.

Divan je motiv onih anđela u toj mističnoj kuhinji i toj mističnoj večeri. Treba to vidjeti, ta slika nije kompozicija, to je dodavanje, to je jedan kolaž, dodavanje motiva do motiva. Oni nisu srasli do kraja. Ako to pretvorimo u muzički motiv, onda je to jedna fuga koja nekoliko puta započinje, uzvitla se, a onda stane. Vi putujete kroz tu sliku neprestano kao kroz te muzičke fuge. Ti kolaži mogli bi biti tako načinjeni da on ima pred sobom već neke gotove predloške pa ih

zatim spaja i kombinira. Dakle, ništa novo, ali sveukupni dojam te slike je čaroban. On je stvorio jednu svoju atmosferu. Tu je ono serviranje, umjesto hrane instrumenata Kristove muke. To samo jedna barokna, religiozna misao može dati.

Zatim, tu su njegove oltarne slike. To su mala čuda. Oni sveci i svetice, to su doista ljepotani, to je jedna moralna idealizacija. To je kao kad moralnu vrijednost jednoga naslikanog lika prevedete u njegovu vizualnu fizičku ljepotu. Tu nema iscrpljenih lica, mučenika, eremita. To je sve jedan prelijepi svijet, jer to nije svijet koji pripada ovom našem grešnom, bolesnom, opakom svijetu, nego jedan svijet koji ćemo doživjeti kada budemo gledali Boga licem u lice. To je taj smisao.

Prema tomu, oni koji žive, koji su već dostigli raj, koji su dostigli vječni život, ne samo da su sretni, oni su i prelijepi. To se sve tu nalazi i magično djeluje. Za mene je on najljepša slikarska partitura kod nas. Tako ga ja znam i doživljavam od svoga djetinstva i kao historičar umjetnosti. To me sve vezuje za Trsat.

❐ *Kojih se osoba s Trsata sjećate?*

Osobe... Ima ljudi koje ja ne mogu zaboraviti. Na primjer, p. Leander Deduš. Srčani bolesnik koji nije bio ponekad savršeno blage naravi, ali koji je bio dubinski patnik s tim srcem. Bio sam kod njega jedanput na ispovijedi pred Uskrs u njegovoj sobi. Pričam mu svoj život i svoje prilike, a on meni govori: "Ja ću vam dati jednu knjigu, to je prijevod sa francuskog, jednu antologiju religiozne poezije"...

Zatim, prijatelj od mladih dana mi je bio p. Gabrijel Đurak. S Gabrijelom se znam još dok smo bili mladi, kad je on bio urednik *Anđela čuvara*. Par puta on me i zamolio za neku suradnju.

I još toliki drugi.

❐ *Ovih smo dana svjedoci Papina dolaska u našu domovinu. Rijeka, cijelo Primorje i ovaj kraj vezani su uz Trsat. Za kraj našeg razgovora, možete li nam reći nešto o Trsatu danas i marijanskim svetištima uopće.*

Pobožnost ljudi nije jednovrsna. Pobožnost jednoga pape Pavla VI. koji je bio jedan od najvrednijih i najhrabrijih papa, koji je započeo ove velike reforme, pobožnost jednoga Stepinca, vaša pobožnost, pobožnost vaše majke, pa nije to jednako. Pada mi na pamet na misi "Accipe Sancte Pater", "Primi Sveti Oče ove darove", ma primi sve... Jer ono što doživljujem ja kao Pavao VI., ili ja kao Stepinac, ili ja kao fratar ili ja kao majka koja trpi, sve je to dobro, sve će to Bog primiti...

Prema tomu, u ove velike pučke pobožnosti u koje se uklapa konkretan doživljaj, nema smisla da uvedemo neki racionalan i logički kriterij.

Marijanska svetišta značit će masovnost, značit će hodočašća, značit će religiozni turizam. Lako je to govoriti kad sam ja cijeli život bio putnik. Ja sada ne mogu više hodati, ali ja sam bio neprestano hodočasnik, moje su oči bile hranjene svakog dana.

Jedna žena koja kilometre čini unutar par četvornih metara u kuhinji ... Poći na hodočašće za nju je ne samo jedan religiozni polet, to je jedan maksimalni doživljaj koji sam ja imao na drugi način.

To treba omogućiti ljudima, to je osnovna ljudska potreba.

A onda sama putovanja. Ići prema nečemu, nekom cilju, ta dinamika, to je praiskonski oblik ljudskoga iskaza. Hodočašća su bila od prahistorije. Na neki način smo zaranjali u ono što je nadzemaljsko, što je sfera duhovnoga. Slavili smo Boga na razne načine, uvijek s istom mišlju, željom, istim srcem.

Marijanska svetišta će uvijek biti centri okupljanja, ali će uvijek imati i karakter osobnosti. Mnoge stvari trebamo tome prilagoditi. Jedna propovijed ne može biti veleučena i stvorena za filozofe, ona mora biti na razini razumljivosti širokih masa. Vi ćete se moći na tim mjestima obračunati sami sa sobom. Da ste vi i filozof, umjetnik, vi biste našli načina da to učinite na svoj način.

Bitna karakteristika – masovnost će ostati. Mislim da ste dobro učinili što ste išli proširivati liturgijski prostor zbog velikog priljeva ljudi. Drugo je pitanje da li se to moglo učiniti na ovaj ili onaj način. Tu dolazi sada ne samo pitanje prostora i vizualnih traženja, jer ja moram biti u kontaktu s centrom događanja, s centrom oltara. Tu je zatim pitanje rasvjete, razglasa, medija. Danas je moguće postaviti veliki ekran.

Mnogo ljudi Vama gravitira, zahvaljujući i tome što ste vi bili nekada hrvatsko-slovenska provincija pa vi i danas imate hodočasnike iz Slovenije i iz Istre. Zatim, tu je Hrvatsko primorje, tu su otoci. Nije to malo svijeta. Tu se postavlja pitanje Vaše odgovornosti i spremnosti da ih prihvatite na najbolji način. U tome Vam želim puno uspjeha.

❐ *Hvala, i mi Vama želimo da se uvijek lijepo osjećate na Trsatu.*

